

BERGEN - 22.AUGUST

For meg er det alltid en særlig glede å komme til Bergen. Mye av det jeg har lært om politikk, har jeg lært av bergensere. Hvordan vi kan lage en mer rettferdig skattlegging har vært hovedspørsmål for Harry Hansen og Per Kleppe. Den sterke fagbevegelsen som ble tømret opp etter krigen var for en stor del Konrad Nordahls verk. Nils Langhelle var for alle symbolet på soliditet og menneskelighet.

Når en har kommet oåå på et av Bergens syv fjell, og ellers møtt så god valgstemning som her, skjønner jeg også hvorfor

2.

Bergenserne synger "sorgen forgikk meg på Ulrikkens topp!"

"Vi vil", sa hun, "gjenoppbygge landet ved hjelp av skattelettelser, ved å sørge for å belønne dyktighet og suksess".

"Vi mener at mennesket skal sørge for seg selv og sin familie. Bare på den måten blir et samfunn dynamisk", sa Thatcher.

"Vi ønsker ikke å stå og se på at den beste, den eksellente, straffes. Den beste skal belønnes", sa den britiske høyre-lederen.

Det konservative parti ville "frigjøre folket", sa Margaret Thatcher. "Frigjøringen" skulle skje gjennom betydelige skattelettelser og reduserte offentlige utgifter. Næringslivet skulle få operere i fred. Minimale eller helst ingen statsinngrep. De "flinke" skulle få maksimal belønning. Når den rike ble rikere, ville hele samfunnet blomstre: - Belønning, sa man, skaper virkelyst, virkelyst skaper økonomisk framgang, og økonomisk framgang kommer etter hvert hele befolkningen til gode. Når det regner på presten, så drypper det på klokkeren...

DET ER ALT SAMMEN KJENTE HØYRETONER, en politisk filosofi som bygger på den forestilling at den største tjeneste

4.

man kan gjøre sitt land, er å satse på sin økonomiske egeninteresse.

Norske Høyre-politikere karakteriserte valget av Margaret Thatcher som "meget gledelig". Høyres hovedorgan Aftenposten skrev om "den nye og løfterike politiske kurs som er

lagt opp". I dag ser det ut til at de angrer på slike utsagn. For nå gjelder det å distansere seg mest mulig, både fra situasjonen i Storbritannia og i Sverige. De store forhåpninger ligger i grus.

Arbeidsledet er nå ned over 100 prosent siden det britiske høyre kom til makten. Tre millioner briter er nå uten arbeid. Regjeringen Thatchers industripolitikk har ført til rekordtall når det gjelder konkurser. Den industrielle produksjon er den laveste siden 20-årene. Den industrielle konkurranseevne er redusert med over tretti prosent, fortjenesten for britisk næringsliv er liten, og investeringene i britisk industri er skremmende små.

Kampen mot inflasjonen er det viktigste av alt, sa Margaret Thatcher. Men også inflasjonen er høyere enn

den var da Thatcher overtok. Så sies det at politikken først kan bedømmes om noen år. Det er for enkelt. De sosiale kostnadene rammer hver eneste dag. Ingen har lov til å skape så alvorlig nød for så mange mennesker. Ingen har lov til å "løse" et lands økonomiske problemer på ryggen til tre millioner arbeidsløse.

Skulle vi få en borgerlig regjering til høsten, vil nok ikke resultatene bli så drastiske som i Storbritannia. Det er et noe annet politisk miljø og klima i vårt land. Men de tre partiprogrammene spriker så sterkt at en borgerlig regjering må bli handlingslammet på viktige områder. Vi vet vi møter vanskelige tider. Da kreves det alt annet enn handlingslammelse. Og da kreves det helt andre holdninger enn de som appellerer til egeninteressene. Vi har ikke råd til å svekke fellesskapet.

7.

Mange mennesker i vårt land tror at det i årene som kommer bare kan gå en vei for Norge: framover. Vi får ingenting gratis i årene som kommer - aller minst den sosiale tryggheten. Derfor appellerer Arbeiderpartiet til det norske folk om å stå sammen og løfte i flokk for å komme oss gjennom en vanskelig periode. Vi har ikke lov til å se bort fra at også vårt folk kan bli kastet ut massearbeidsledighet og sosial uro. Vi kan ikke få alt på en gang. Å appellere til egeninteresse og skape krisestemning og misnøye er ikke svaret. Hva hjelper det med løfter om skattelettelse hvis din nabo blir arbeidsløs, hvis dine medmennesker ikke får den hjelp de har krav på, hvis ditt nærmiljø blir preget av sosial uro?

8.

Arbeiderpartiet vet at det er viktigere å sikre grunnlaget for velferdssamfunnet og den sosiale tryggheten. Det er viktigere å sikre sysselsettingen enn å øke den enkeltes private kjøpekraft.

De sakene Arbeiderpartiet har stilt i fokus foran dette valget, er de sakene som vil bety mest for oss alle i åra som ligger foran oss. Det er Arbeiderpartiet som har vært drivkraften i vårt reformarbeid, som har drevet utviklingen fremover gjennom forslag og initiativ.

— Gjennom å bygge opp de holdninger som er nødvendige for at en nasjon skal kunne bære fram den økonomiske utviklingen og sikre det fellesskapet som gjør at alle mennesker kan føle sosial trygghet.

9.

I dag sier alle partiene at de er for arbeid for alle. Lil og med Høyre vil nå gjerne ha æren for reformene vi har gjennomført. Det er etternølernes privilegium å gå fri for de politiske belastninger ved å bære fram saken, og å forsøke å høste ære når den er gjennomført. Alle partier er idag for distriktpolitikken og trygdesystemet, de er for en sterk helsetjeneste. Men hva er det de er imot? Jo, de er imot mange av de virkemidlene vi må bruke for å nå målene alle sier de er for. Vi har greid å skape en sosial standard og en likhet i levekår som er uten sidestykke. Situasjonen ute er alvorlig. Norge er jo unntaket i den vestlige verden. Den kjente økonomen Kjell Andersen som leder det økonomiske kontoret til OECD (Organisasjonen

10.

for økonomisk samarbeid og utvikling) har sagt det slik: "Norge er en oase i en krisebetonet verdensøkonomi".

Situasjonen her hjemme kan også komme til å bli alvorlig - hvis vi ikke makter å ta de felles løft som må til for å hindre dette. Situasjonen krever nøkternhet. Vi har ikke råd til at spesielle grupper og særinteresser kjører fram sine krav.

Derfor fremmet regjeringen et nøkternt langtidsprogram. Der var budskapet: Det er ingen tid for overbud. Skal vi makte å forsvare velferdsstaten, forsvare alles rett til arbeid, ja da kreves det nasjonalt samhold, solidaritet og mobilisering av de veldige krefter som ligger i menneskene i dette land, og i fellesskapet mellom dem.

11.
Men hva er det vi ser først? Dette valget, og hva er det vi har sett i langt tid, -ja, gjennom åtte år? Det er forsøk på å utnytte misnøye og irritasjon. Man oppholder seg ensidig ved de negative sider ved en sak. Man omtaler bare kostnader og ulemper og tier stille om fordelene.

Vi kommer ikke utenom det å ville midlene for å kunne nå målene. Vi kan ikke sikre strandområdene hvis vi ikke vil legge restriksjoner på hyttebyggingen. Det er ingen rabatt på velferdsstaten. Vi som er yrkesaktive må holde et skikkelig skattenivå for å dekke kostnadene. Vi vet at kvoteordninger er nødvendige i likestillings-

12.

politikken - fordi lik behandling av dem som fra før står ulikt, holder ulikhetene ved like. Da er det et dårlig svar å kritisere lover og regler, gi inntrykk av at vi kan oppnå de samme resultater uten.

Borgerlige aviser og politikere har reagert på at jeg har sagt at det kan være fare for velferdssamfunnet dersom Høyre slipper til. Opphisselsen er stor. Men hva kan det skyldes at ingen har gått inn på realitetene i det jeg sa?

Summen av de borgerlige lofter vil gi kraftig økning av inflasjonen. Borgerlige sprik ville gi handlingslammelse. Begge deler vil undergrave vår økonomi - og dermed velferdssamfunnet.

13.

Velferdssamfunnet er et begrep som omfavner alle de fire hovedsakene på det nasjonale plan som Arbeiderpartiet har satt i fokus foran dette valget. En debatt om vern av velferdssamfunnet dreier seg om alle sentrale felter av vår samfunnsforvaltning, og om ansvaret for fremtidige generasjoner. Å appellere til misnøye overfor offentlige tiltak, nødvendig lovgivning og undergrave folks vilje til solidaritet og fellesinteresser, er å motarbeide grunnlaget for selve velferdssamfunnets virkeliggjøring. Miljøpolitikken, ressurspolitikken, viljen til samfunnsplanlegging står helt sentralt i bildet. Motstanden mot samfunnets redskaper, enten det er arbeidsmiljølov, produktkontroll-lov, forurensningslov, planleggingslov,

14.

konsesjonslov eller lov om helsetjenesten i kommunene, er motstand mot nødvendige virkemidler for å sikre en fordeling av miljøgoder og livsstandard. Også disse viktige dimensjoner i norsk politikk hører med i en debatt om velferdssamfunnets framtid.

Willoch har tidligere sagt at det er en krise. Men Willoch nå beklager seg over sterke ord og uttrykk, så nå han selv være klar over at det er han som har søkt å skape inntrykk av krise og svartmaling.

I går i VG sier Kåre Willoch at han ikke vil være noen Ole Brumm. Han sier: "Når Gro Harlem Brundtland stiller spørsmålet: "Vil du ha drastiske økninger i de offentlige utgiftene for å løse dine kriser", vet hun at svaret er nei. Det må være anledning til å påpeke de faktiske forhold i fylker og kommuner, uten at det fører til en drastisk økning

i utgiftene, sier Willoch."

Willoch sier altså to ting. Det er krise, men han vil ikke gjøre noe med dem. Det er omtrent som å si: "Det er en mann som har falt i Vågen og holder på å drukne. Det må være anledning til å påpeke dette uten at det fører til en redningsaksjon!"

I Trondheim tirsdag stilte jeg Willoch tre spørsmål han ikke ga svar på. De spørsmålene må jeg gjenta.

1. Du sier det er krise i helsesektoren. Da spør jeg:
Hvor store ekstrabeløp vil dere sette inn der ?
2. Du sier det er krise i veibyggingen. Da spør jeg:
Hvor mye mer vil dere sette inn der ?

3. Du sier det er krise i sosial- og helsesektorene.

Da spør jeg igjen:

Hvor mye mer vil dere sette inn der ?

Så lenge Willoch ikke har svart på disse spørsmålene, leker han gjemsel med velgerne.

Willoch viser til 4 ark, trykte, tettekrevne sider, som skal være svaret. De gir ikke svar på mine spørsmål.

Høyre har lovet at de i løpet av få år skal gjennomføre en rekke skattelettelse om de får regjeringsmakten. I en valgbrosjyre omtales skatteforslag som Høyre selv sier vil komme opp i 7 milliarder. I tillegg skal investeringsavgiften fjernes, det er 4½ milliard pr. år. I Stortinget i vår foreslo dessuten de borgerlige partier lettelse i selskap skatten på 1 milliard kroner. Dette summer seg til 12½ milliard kroner.

Samtidig har Høyre avgitt en lang rekke mer eller mindre konkrete forslag om økning av de offentlige utgifter. Det gjelder f.eks.:

- økte forsvarsutgifter
- bedring av barnefamilienes økonomi
- økt innsats i eldreomsorg og for de funksjonshemmede
- økte overføringer til minstepensjonistene
- utbygging av tilbudene i helsetjenesten
- økte fordeler for jordbruket
- generelt bedre rammevilkår i distriktspolitikken
- økt innsats for å løse byenes problemer

Til overmål sier Høyre at de vil føre en strammere budsjettpolitikk for bedre å bekjempe inflasjonen. Skulle dette henge sammen, måtte utgiftskuttene på de gjenværende budsjettpostene bli drastiske. Områder av betydning, der det ikke er lovt påplussinger er bl.a.:

- trykkelens ordinansen
- stønadene til de arbeidslese
- melkesubsidiene
- de statsansattes lønninger

20.

I Trondheim tirsdag i denne uken sa Statsministeren om dette:

Er det her Høyre skal skjære ned? Er det de "andre områdene" som han trakk frem i valgsendingen igår? Willoch sa der at vi "skal ikke skjære ned på det som rører ved den generelle velferd". Han viste til at de skulle foreta "en generell nedbremsing av utgiftene på andre områder". Men dette holder bare ikke! Willoch legger ikke fram konkrete forslag. Hans løfter henger rett og slett ikke sammen.

21.

Willoch sa:

Vi har her en liste på fire sider, trykte, tettekrevne sider som statsministeren kan få, og det var noen eksempler fra disse budsjett-tallene vi så som viser at vi mener alvor.

På de fire sidene omtales nedskjæringsforslag på ialt 1465 millioner, men 827 er uspesifisert. Det betyr at bare 638 millioner er konkrete nedskjæringsforslag.

Nå må det tilføyes at Høyre kom tilbake til saken.

Blant de uspesifiserte postene lå en nedskjæring på ca. 1600 stillinger. Høyre kom under den senere budsjett-behandlingen med endel konkrete reduksjonsforslag - Men riktignok for høyst 100 stillinger. Og det er langt

million disse 100 konkrete stillingene og dermed en en reduksjon på hele 1000 stillinger.

Konklusjonen er: Høyre har aldri lagt fram omfattende og konkrete nedskjæringsforslag på budsjettene. De konkrete spareforslagene utgjør bare omlag 5 prosent av de samlede skatteløftene.

Hvis løftene om skattelette og en strammere budsjettpolitikk skulle innfris, måtte budsjettposter av stor betydning for vår velferd måtte angripes. Dette illustreres ved at det allerede blant de spesifiserte forslagene ligger en nedskjæring på 100 mill. kroner på arbeidsmarkedstiltak. En nedskjæring her ville forverre ledigheten i de deler

av landet og overfor de grupper der vi har sysselsettingsproblemer.

Det er lite vi vet foran dette valget. Vi vet ikke om
arbeidspartiene vil samarbeide om å danne regjeringer.
For skulle det bli et borgerlig flertall, er det ikke
valgt en borgerlig regjering, men et forhandlingsutvalg.

24.

Dette forhandlingsutvalget skal så drøfte

- om de skal danne regjering
- om fordelingen av taburettene
- om hvem som skal bli statsminister
- om fremfor alt: om den politikk en borgerlig
regjering skal føre.

Høyre er større enn Senterpartiet og Kristelig Folkeparti
tilsammen. Vi vil enten få en ren Høyre-regjering, eller
en Høyredominert regjering - vi vet ikke, og de vet
ikke.

25.

Bli det en trepartiregjering, vil den bli omtrent som
en trehjulssykkel - med ett stort hjul og to små. Høyre
vil være det store drivhjulet, Kristelig Folkeparti og
Senterpartiet de små støttehjulene. Og alle er jo tydeligvis
enige om hvem som skal sitte og styre.

Det store vil bestemme retningen. De to små må følge
etter.

Og så til slutt: Vi kan vinne valget. Det er det første
og viktigste vi nå skal slå fast - for oss selv og for
velgerne. Vi er på offensiven. Vi har satt de sentrale
spørsmål i fokus. Vi er ikke redde for fakta. Det er
virkeligheten vi nå skal få fram. Vi har alt å vinne på
en konkret politisk debatt om politiske saker, om

politiske mål, om vilje til handling, både nasjonalt og
internasjonalt.